

şahane ak kardeşler

Sinemada nasıl Taylan Biraderler, müzikte Pekineller, tiyatrodaki Ken-ter kardeşler unutulmaz katkılarıyla hep değerli kalacaklar çocuk edebiyatında da Ak kardeşler – Behiç ve Sevim Ak, yaratıcılıklarıyla hep değerli kalacaklar; buna inanıyorum. Çok isterim ikisi birlikte bir kitap yazıp çocukluklarını, yetiştikleri ortamı, nelerden nasıl beslendiklerini, anne babalarıyla ilişkilerini, nasıl yüreklendinildiklerini, ceza aldıkları, neler yapıp da nasıl bir ceza aldıklarını, iki kardeş oynadıkları oyunları, okudukları kitapları, sanatta sebat duygusunu nasıl hep güçlü tuttuklarını anlatsınlar. Nasıl biri mimar (Behiç Ak), biri biyokimyacı olmayı seçmiş ancak sanat hep temel uğraşları kalmış? Okuması çok ilginç bir kitap olurdu. Behiç Ak, 30 yıllık sanat yaşamının verimlerini geçtiğimiz yıl bir sergiyle paylaştı, sergide beni özellikle çocuk bakış açısıyla sorduğu sorular etkiledi. Sevim Ak ise verimleri ile ülkemizi hem Astrid Lindgren hem H. C. Andersen ödülleriyle temsil etti. Sözü kısası ikisi birbirinden değerli sanatçılarımız onlar.

Bu ay tanıtacağım iki kitap Behiç Ak ile Sevim Ak'a ait. Behiç Ak'ın yazdığı "Geçmişe Tırmanan Merdiven" Güneşi Kitaplığı'na basılmış, Sevim Ak'ın yazdığı "Saçlarında Soru İşaretleri" isimli anlatıyı da Can Çocuk yayımlamış.

"Geçmişe Tırmanan Merdiven"de, olaylar bahçesinde çocukların oyun oynadığı tarihi bir Boğaziçi köşküne bir yazan taşınması ile başlar. Seyfettin Sangöl isimli bu yazar kitapları başka dillere çevrilen, öyküleri televizyon dizilerine konu olan bir yazardır. Mahalleli yazan eserlerinden çok yaşamını merak eder. İşgüzarlar dedikodu üretip önce kendileri inanırlar. Çok geçmeden yazan çocuklardan nefret ettiği için bahçe duvarına sanlı sarmaşığı kestirdiği, kimse girmesin diye sokak kapısını hep kilitli tuttuğu, köşkte on beş hizmetçi, beş aşçı, üç beki ile birlikte yaşadığı dedikodusu yayılır. Mahalleli merak edersun, öğretmen Dilek Hanım, yazarla tanışmış, tanışmakla kalmamış yazan en iyi kompozisyon yazan öğrenciyi seçmeye ve ona bir ödül vermeye bile ikna etmiştir. Mademki mahallede bir yazar vardır, eğitim de bu durumdan olumlu etkilenmelidir. Kompozisyon konusu olarak da "Babam" başlığını belirler.

O güne kadar babalarını hiç kompozisyon ödevi konusu olarak düşünmeyen çocuklar hanlı hanlı kompozisyon yazarken bir çocuk -Doğaç- boş kâğıt verir. Doğaç, ölen babasını hiç tanıma-

mıştır. Dilek öğretmen çok utanır. Bu sırada Sultan'ın kompozisyonu en başarılı seçilir ve yazdığından nedeni ile Doğaç kendini Sultan'a yakın hisseder. Sultan'ın yazdıklarını dinlerken eğlenmiştir Doğaç. İki çocuk Sultan'ın anne babasının ayrılığında, Doğaç'ın babasının ölümünden konuşurlar. Dostluk başlamıştır.

Ödül gereği Sultan yazarla tanışırken, Doğaç bu durumun haksızlık olduğunu düşünür. Eğer onun da yazabileceği bir konusu olsa kendisinin de çok başarılı bir yazı çıkaracağına inanır. Beklediği fikir aklına hizmetçileri, bekiçleri, aşçıları ile yaşadığı rivayet edilen yazan düşüncesi gelir. Doğaç'a göre her işini başkasına yaptıran bir kişi mutlu değil mutsuz olur. Bu görüşünü Padişah'ın Kulakbaşı masalını yazarak iletir. Masalını yazar okusun diye onun posta kutusuna bırakır. Ancak yazardan hiç ses çıkmaz. Doğaç ne olursa olsun yazarla tanışmaya karar verir. Bunun için de arkadaşları, uçuruma yaptırdığı merdivenden tırmanıp, köşkün penceresinden içeri girmeye karar verir. Merdivenin tam ortasında aklına yeni bir yazı konusu gelir. Hızla dönüp Geçmişe Tırmanan Merdiven öyküsünü yazar ve posta kutusuna bırakır.

Bundan sonrası için kitabı okumak gerek. Şu kadar ipucu vereyim. Seyfettin Sangöl'le dostluk geliştiren Doğaç ünlü bir yazar olur; Sultan ise fizik öğretmeni. Yıllar sonra Doğaç'ın son yazdığı anı kitabındaki Geçmişe Tırmanan Merdiven öyküsünü okuyunca Sultan geçmişten kalan tüm soru işaretlerinin tek tek

yanıtını bulur. Behiç Ak'ın ekonomik ve ironik anlatımı, yaşamın içinden karakterleri ve onların çelişkileri bu öyküyü okura yakın kılıyor ve tadına doymaz hale getiriyor.

Sevim Ak'ın "Saçlarındaki Soru İşaretleri" isimli yeni anlatısı ancak okumakla anlaşılır bir anlatı. Tanıtım yazısı olanı kurulaştırıp, değerinden eksiltir, çünkü hazın çoğu neyin anlatıldığından çok nasıl anlatıldığına. Çok kısaca öykü, bir çerçeve öykü içine yerleştirilmiş bir kayıp çocuk anlatısı. Televizyon muhabiri Sarp'a kaybolan Mert'in öyküsünün peşine düşmesi görevi verilir. Anlatının ilk bölümünde Mert'in kardeşi Atıl, babası Hayri, annesi Saime ve mahalle sakinlerinden bazıları olay gününü ve kayıp çocuğu anlatır. Okur bu parçalı anlatımdan kendi zihninde bir Mert karakteri oluşturur. Diğer bir ifade ile anlatıma anlam katma sorumluluğu okura verilmiştir ki çağdaş çocuk edebiyatının en temel gereğini Ak ustalığına yaraşır bir biçimde gerçekleştirmiş. Oluşan Mert karakteri aşın koruyucu bir ailede yetişen, hayallerinin hiçbirinin gerçekleşmesine izin verilmeyen, çocukluğunu yaşama hakkı bir "büyüyünce zamanına" ertelen bir çocuk. Eserin ikinci bölümü kayıp çocuk Mert'in bakış açısından okura aktarıyor. Küçükken geçirdiği ateşli hastalık nedeniyle korku duygusu yok olan Mert'in gözünden ev içi esareti canlandırılıyor. Derken bir gün annesi yurt dışındayken renkli Suso karakteri ile tanışır ve onunla arkadaş olup peşine takılır gider. Bu gidış onları doğaya ve doğanın ko-

runmasına, doğaya insan eliyle yapılan haksızlıklara karşı çıkan benzer ruhlu, benzer bakış açılı insanlarla birleştirir. Sonunda ulaşılan yeni durum-yeni aile diyelim geçmişin gölgelerini silmiş, karakterlere yeni bir yaşam ve güç vermiş ve isterlerse eski yaşamlarına dönüp yeni kurdukları bilinçle yaşayabilecekleri duruma getirmiştir.

Sevim Ak'ın bu eserini 5-6-7. sınıflar için öneririm.

"Saçlarında Soru İşaretleri" okuru kendi yaşamını, ailesiyle ilişkilerini, aile içi ilişkileri, aile içi iletişimi sorgulatan bir eser. Yaşamın anlamını düşündürten, iskananları fark ettiren, büyüteç tutan bir anlatı. Mert'in kaybolması ile aile de yaşam değerlerini sorgulayıp yeni bir bilince ulaşıyor. Her birey ben nasıl bir yaşam istiyorum, nasıl mutlu olurum sorularını kendi için yanıtlamalı, kalıplardan özgürleşmeli. Eser bu farkında oluşa giden yolu açıyor.

"Saçlarında Soru İşaretleri" bir yazanın güncel olaylardan nasıl etkilenip eseri içinde yoğunluğunun da bir örneği. 2009 yılında Kayseri'de Şeker Bayramı'nda kaybolan 3 çocuk mahalhenin şekercisi Nedim'in Mert'i anlattığı bölümde esere sızdırılır. (s.52) Biri Bizi Gözetliyor programları üstünden yapılan toplum eleştirisi ve herkesin kayıt altında olması durumu s. 72'de esere girer. Çevreye yönelik dünya çapında örgütlü yapılan eylem örnekleri de eserin ikinci bölümünde çokça yer alıyor. Yeni bir bilincin, doğa ile bütünleşme gereğinin de altı yine bu bölümde çizilir. Antenleri dünyaya açık bir çağdaş çocuk edebiyatçısını, onun duyarlılıklarını izlemek mümkün bu anlatıda.

Son bir söz dil hazzı için söylemeliyim. Bir örnek

Ailenin babası Hayri aile içi iletişimsizliği irdelerken şu benzetmeyi yapar:

"Dört kapılı çekmece gibi diz dize ama içerimizi görmeden yaşamışız."

Sözcüklerle yarattığı atmosfere bir örnek s. 144'ten.

"Bir zamanlar tanıdığı bir adamın gerçek öyküsünü anlattı. Ayışığı küçük bir yıldız, baykuş gölgesi, ıtır, kekik kokusu bizi seyre dalmışken."

Eser şu tümce ile noktalanıyor (s. 173)

"Sözler topluluğumuza iç ferahlatan bir limonata kadar iyi gelmişti, çünkü."

Bu ay Ak kardeşlerden birer kitap okumanızı dilerim. Yarattıkları sözcükler "iç ferahlatan limonata kadar iyi gelecek" çünkü. Sevgiyle kalın.

ahru@ttn.net